

Środki socjalne Czasem można dać po równo

Gdy regulamin nie określa kryteriów przyznania świadczenia, należy poszukać ich w jego naturze. Dla zapomogi są to kryteria socjalne, a dla imprezy integracyjnej – zasada powszechnej dostępności.

Niektóre świadczenia socjalne można przyznać po równo

UPRAWNIENIA

Nie wszystkie świadczenia z ZFŚS muszą być rozdzielone z uwzględnieniem kryterium socjalnego. W wyjątkowych przypadkach można je przyznawać na innych zasadach, np. powszechnej dostępności.

Tak uznał Sąd Najwyższy w wyroku z 10 lipca 2014 r. (II UK 472/13). SN podkreślił także, że każdy przypadek odstąpienia od kryterium socjalnego wymaga indywidualnej analizy.

Spółka wniosła odwołania od decyzji ZUS ustalających kwoty należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W zaskarżonych decyzjach ZUS uznał, że do podstawy wymiaru składek należy doliczyć koszty przelotu i wycieczki pracowników do Aten. Wycieczkę sfinansowano ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przyznając pracownikom to świadczenie, spółka nie uwzględniła kryterium socjalnego.

W odwołaniach podnoszono, że wycieczka była sfinansowana zgodnie z regulaminem zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (zfśś), który dopuszczał wydatkowanie środków m.in. na imprezy okolicznościowe. Wskazano także (powołując się na wyrok SN z 23 października 2008 r., II PK 74/08), że w pewnych wypadkach można odstąpić od zasady nakazującej, aby świadczenia były przyznawane z

uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Wyjątek ten dotyczy np. dofinansowania udziału w imprezach integracyjnych, które może być przyznawane równo, na zasadzie powszechnej dostępności. W ocenie spółki miało to zastosowanie do dofinansowania wycieczki do Aten, która miała charakter wyjazdu integracyjno-szkoleniowego z okazji 15-leciem działalności spółki.

Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną spółki. Uzasadniając swój wyrok, wskazał, że regulamin zfśś może dopuszczać przyznawanie świadczeń na podstawie innych kryteriów niż sytuacja socjalna (np. na zasadzie powszechnej dostępności, na równych zasadach, imprez integracyjnych). Przyznawanie takich świadczeń z uwzględnieniem kryterium socjalnego zaprzeczałoby bowiem ich istocie. SN podkreślił jednak, że rezygnację z kryterium socjalnego zawsze trzeba oceniać indywidualnie, z uwzględnieniem charakteru danego świadczenia.

W ocenie SN indywidualna analiza wycieczki do Aten prowadzi do wniosku, że wyjazd ten miał charakter wycieczki okolicznościowej w rozumieniu regulaminu zfśś obowiązującego w spółce. SN podkreślił także, że żadne z postanowień ww. regulaminu nie pozwalało na przyznawanie świadczeń bez uwzględniania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej (stosowanie kryterium socjalnego było ogólną zasadą, od której regulamin nie przewidywał wyjątków). ©

*KOMENTARZ EKSPERTA

Eukasz Chruściel

radca prawny, partner w **Kancelarii Raczkowski Paruch**, kieruje biurem kancelarii w Katowicach

Omawiany wyrok Sądu Najwyższego co do zasady potwierdza wcześniejsze orzecznictwo. Przyznawanie części świadczeń (np. wyjazdów integracyjnych) bez uwzględniania kryterium socjalnego zostało dopuszczone w wyroku z 23 października 2008 r. (II PK 74/08). Ponadto w wyroku z 8 stycznia 2014 r. (I UK 202/13) Sąd Najwyższy (aprobując powyższą wykładnię) doprecyzował, że zasada powszechnej dostępności dotyczy imprez integracyjnych, akcji turystycznych, imprez kulturalnych, sportowych itp. Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że aby przyznawanie świadczeń na zasadzie powszechnej dostępności na równych zasadach było dopuszczalne, a przez to świadczenia korzystały z wyłączenia z podstawy wymiaru składek, regulamin zfśś powinien wyraźnie określać, jakie świadczenia przysługują na zasadzie powszechnej dostępności na równych zasadach. W mojej ocenie takie twierdzenie jest zbyt rygorystyczne, a ponadto pozostaje w pewnej sprzeczności z pozostałymi tezami tego wyroku. Sąd aprobuje bowiem pogląd, że uzależnienie korzystania z takich form działalności socjalnej, jak spotkania integracyjne, od kryteriów socjalnych zaprzeczałoby istotie tej usługi. Wskazuje, że działalność socjalna może być ukierunkowana nie tylko na indywidualnego pracownika, ale także na większą liczbę uprawnionych, co może stawać pod znakiem

zapytania celowości kryteriów socjalnych. Z jednej strony SN wskazuje zatem, że to istota świadczenia decyduje o kryteriach jego przyznawania, z drugiej jednak – że istota świadczenia okazuje się mieć drugorzędne znaczenie, gdy regulamin nie określa kryteriów przyznawania takich świadczeń. W moim przekonaniu, jeżeli regulamin nie określa kryteriów przyznawania danego świadczenia, to należy ich poszukać w naturze świadczenia. W przypadku zapomogi będą to kryteria socjalne, a imprezy integracyjnej – zasada powszechnej dostępności na równych zasadach. W żadnym wypadku brak wskazania tych kryteriów nie powinien dyskwalifikować socjalnej natury świadczenia, jeżeli jest ono przyznawane według kryteriów zgodnych z naturą tego świadczenia. Co więcej, nawet gdy regulamin wyraźnie wskazuje, że dane świadczenie – np. wycieczka integracyjna – ma być przyznawane według kryteriów socjalnych, a zostanie przyznane wszystkim równo, nie oznacza to utraty socjalnego charakteru takiego świadczenia. Stanowi to naruszenie regulaminu, ale co oczywiste nie każde naruszenie regulaminu pozbawia świadczenie przymiotu świadczenia socjalnego. Dotyczy to jedynie takich naruszeń, które równocześnie naruszają ustawę, w szczególności art. 8 ust. 1, np. wypłata zapomogi wszystkim równo. Tytułem przykładu, jeżeli regulamin przewiduje przyznawanie zapomogi socjalnej na wniosek pracownika według kryteriów socjalnych, a pracodawca zgodnie z tymi kryteriami, ale bez wniosku pracownika przyzna mu zapomogę, to jest oczywiste, że zapomoga jest świadczeniem socjalnym. Niestety, orzecznictwo, a przede wszystkim ZUS zdają się większą wagę przywiązywać do zachowania procedury przyznawania świadczenia niż do tego, czy świadczenie spełnia funkcje socjalne. ©